

ינואר 2018

מבקשות מקלט נפגעות אלימות במשפחה

תמונת מצב לדיון בוועדה לקידום מעמד האישה

אוכלוסיית מבקשי המקלט בישראל מונה כ-38,000 בני אדם מתוכם 7,000 נשים. הם חיים בישראל ללא מעמד מוסדר וללא זכויות בסיסיות וחיים במצב סוציו-אקונומי קשה תחת איומים של כליאה וגירוש. ההשלכות של חיים ללא מעמד וזכויות סוציאליות ניכרות בראש ובראשונה בקרב הקבוצות הפגיעות ביותר, ביניהן אוכלוסיית הנשים הסובלות מרמת פגיעות גבוהה במיוחד. הן נמלטו ממדינות מוצאן על רקע מלחמה או רדיפה, רבות מהן שרדו את מחנות העינויים בסיני בהם עברו אונס והתעללות ברוטלית, וכיום הן חיות בישראל משוללות זכויות ומעמד, כמיעוט נשי בקהילות עם רוב גברי מובהק.

מבקשות מקלט נפגעות אלימות במשפחה – לא זכות לטיפול הרווחה אלא במצבי סכנה:

בהתאם למדיניות משרד הרווחה, מבקשת מקלט שאינה מוגדרת ככזו שנשקפת סכנה מיידית לשלומה, לא זוכה לליווי שוטף של לשכות הרווחה ושל המרכזים למניעת אלימות במשפחה. המענה היחיד הניתן היום הוא הגנת החירום במקלטים לנשים מוכות, לתקופה קצרה.¹ אך גם שם הנשים אינן מבוטחות בבטיח בריאות ואין הנגשה לשונית ותרבותית, דבר המקשה על טיפול ההולם את צרכיהן. עם יציאתן מהמקלט, הנשים אינן זכאיות לשירותי תמיכה וטיפול מטעם הרווחה ואינן נהנות ממענק הסתגלות. כך, לעיתים קרובות הן נאלצות בלידת ברירה לחזור לבן הזוג האלים.² מציאות זו מובילה לכך שמבקשות מקלט נפגעות אלימות נאלצות לבחור בין רע לרע יותר: לחיות לבד כמפרנסות יחידות לילדיהן, או להמשיך לחיות בצל האלימות.

דוח מבקר המדינה והצעת המדיניות של משרד הרווחה:

במאי 2014 פרסם מבקר המדינה [דוח חריף במיוחד](#) על היעדר המענים והטיפול לאוכלוסיות הפגיעות במיוחד בקרב מבקשי המקלט, ביניהן נשים נפגעות אלימות במשפחה. כמענה לליקויים, פרסם משרד הרווחה במרץ 2017 את מסמך ["הצעת מדיניות משרד הרווחה בטיפול בזרים בגירים שאינם בני הרחקה"](#) וכלל בתוכו גם מענים מקיפים למבקשות מקלט נפגעות אלימות במשפחה. [בחלוף כמעט שנה מפרסום המדיניות החדשה של משרד הרווחה, דבר לא השתנה ומצבן של נפגעות האלימות במשפחה ממשיך להידרדר.](#)

על משרד הרווחה ליישם מיידית את הצעת המדיניות ולהעניק טיפול מלא למבקשות מקלט קורבנות אלימות במשפחה.

¹ ראו ישיבת הוועדה לבחינת בעיית העובדים הזרים (4 במרץ 2014), פרוטוקול 34, עמ' 4.

² על פי חוק שירותי רווחה (מענק הסתגלות לנשים ששהו במקלט לנשים מוכות), התשע"ג-2012, נשים ששהו למעלה מ-60 יום במקלט לנשים מוכות, ולא שבו לביתן לאחר מכן, תקבלנה ביציאה מן המקלט מענק הסתגלות שאינו מוגבל בחוק לתושבות ישראליות בלבד. בפועל, מבקשות מקלט אינן נהנות מגישה למענק